

Maculinea nausithous (Bergsträsser, 1779)

Modraszek *nausitous*

stawonogi, owady, motyle, modraszkiowate

Opis gatunku

Rozpiętość skrzydeł 35–37 mm. Widoczny jest wyraźny dymorfizm płciowy. Wierzch skrzydeł samca ciemnognatowy „z szeroką czarną obwódką. Na skrzydłach znajduje się rząd czarnych kropek oraz pojedyncza czarna kropka w połowie długości przedniego skrzydła. Skrzydła samicy jednolicie ciemnobrunatne, bez rysunku. Spód skrzydeł u obu płci brunatny, znajduje się na nim pojedynczy rząd czarnych kropek w jasnych obwódkach (Buszko & Mastowski, 1993).

Możliwość pomylenia z innymi gatunkami

Samce można pomylić z pokrewnymi gatunkami, modraszkiem telejusem – *Maculinea teleius* (Bgstr.) i modrasz-

Samiec

Samica

kiem arionem – *Maculinea arion* (L.). U obu gatunków błękitne tło jest jaśniejsze, a na spodzie skrzydeł występują dwa rzędy czarnych kropek w jasnych obwódkach. W przypadku samic możliwe jest pomylenie z modraszkiem alkonem – *Maculinea alcon* (Den. & Schiff.), który jednak na spodzie skrzydeł ma dwa rzędy czarnych kropek.

Cechy biologiczne

Rozmnażanie

Gatunek posiada jedno pokolenie w ciągu sezonu. Motyle pojawiają się od połowy lipca do końca sierpnia. Gąsienice żyją początkowo w główkach kwiatowych krwiściągę lekarskiego (*Sanguisorba officinalis* L.), potem schodzą na ziemię, gdzie są znajdowane i adoptowane przez mrówki z gatunku *Myrmica rubra* L., które przenoszą je do swoich mrowisk, gdzie gąsienice odbywają swój dalszy rozwój, żywiąc się larwami mrówek. Przepoczwarzenie odbywa się w mrowisku. Motyl natychmiast po wyjściu poczwarki opuszcza mrowisko (Figurny & Tomaszewicz, 1997; Stankiewicz & Sielezniew, 2002).

Aktywność

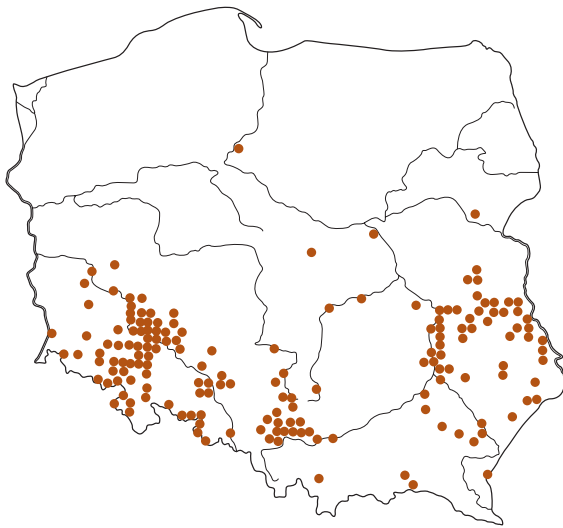
Motyl prowadzi dzienny tryb życia. Odwiedza bardzo niewiele gatunków kwiatów. Najczęściej siada na kwiatach rośliny pokarmowej swoich gąsienic – krwiściągę lekarskim (*Sanguisorba officinalis* L.), rzadko na sierpiku barwierskim (*Serratula tinctoria* L.) i wyce ptasiej (*Vicia cracca* L.).

Cechy ekologiczne

Gatunek związany jest, podobnie jak modraszek telejus, z wilgotnymi łąkami, torfowiskami niskimi oraz torfowiskami węglanowymi [1410, 1510]. Jednakże preferuje tereny bardziej zakrzaczone i unika miejsc całkowicie otwartych. Środowiska te najczęściej znajdują się na obrzeżach ekstensywnie użytkowanych łąk i trzcinowisk. Na pogórzach gatunek ten niekiedy występuje na zakrzaczonych stokach, gdzie tworzą się lokalne wysięki wody. We wszystkich przypadkach występowanie gatunku jest uzależnione od obecności rośliny pokarmowej i odpowiedniego gatunku mrówki.

Rozmieszczenie geograficzne

Gatunek o zasięgu obejmującym obszary umiarkowane Europy od Hiszpanii po górskie pasma Uralu i Kaukazu. W Polsce występuje na wielu stanowiskach (w 160 kwadratach siatki UTM o boku 10 km), głównie w południowej części kraju (Buszko, 1997). Zasięg jego w naszym kraju jest podobny, jak modraszki telejusa. Najdalej na północ notowany w okolicach Siemiatycz i Chełmna. Przez Polskę przebiega północna granica zasięgu gatunku.

Status gatunku

Kategoria zagrożenia na Polskiej Czerwonej Liście: LC
 Status prawny: w Polsce podlega ścisłej ochronie
 Znajduje się na czerwonej liście IUCN
 Wymieniony w II załączniku Konwencji Berneńskiej
 Wymieniony w II i IV załączniku Dyrektywy Habitatowej

Występowanie gatunku na obszarach chronionych

Niektóre populacje gatunku znajdują się na terenie parków narodowych (Poleski Park Narodowy, Kampinoski Park Narodowy) oraz szeregu parków krajobrazowych i rezerwatów przyrody.

Rozwój i stan populacji, potencjalne zagrożenia

Rozwój i stan populacji

Sytuacja populacji tego gatunku, podobnie jak modraszka telejusa, jest w Polsce na razie dosyć stabilna i wyraźnie lepsza niż w wielu krajach zachodniej Europy. Wynika to z ekstensywnego użytkowania podmokłych łąk i lepszego zachowania środowisk. Należy jednak liczyć się z tym, że zwiększenie intensyfikacji użytkowania łąk w Polsce po wejściu do Unii Europejskiej spowoduje szybką degradację środowisk występowania gatunku i jego wymieranie.

Potencjalne zagrożenia

Zagrożeniem dla gatunku jest intensywne zagospodarowanie wilgotnych łąk poprzez ich wcześniejsze i częstsze koszenie oraz, w mniejszym stopniu, naturalna sukcesja roślinna, która prowadzi do zarastania łąk krzewami wierzby, wyeliminowania rośliny pokarmowej, mrówek i samego motyla (Dąbrowski & Krzywicki, 1982).

Propozycje działań ochronnych

Propozycje względem siedliska gatunku

Należy zadbać o utrzymanie środowisk na odpowiednim etapie sukcesji umożliwiającym rozwój rośliny pokarmowej gąsienic oraz obecność mrówki *Myrmica rubra* L. W tym celu trzeba ograniczyć koszenie łąk do jednego razu w roku, i to pod koniec lipca oraz wycinać nadmiernie rozrastające się krzewy.

Propozycje względem gatunku

Sytuacja gatunku nie wymaga na obecnym etapie zastosowania specjalnych działań ochronnych.

Propozycje względem populacji

Poza prowadzeniem badań wymienionych w akapicie poniżej nie są obecnie potrzebne działania ochronne na rzecz pojedynczych populacji gatunku.

Doświadczenia i kierunki badań

Wskazane są szczegółowe badania nad ekologią, biologią i genetyką modraszka telejusa, zwłaszcza pod kątem mechanizmów dyspersji, wyboru środowiska i relacji z mrówkami. Wyniki mogą być wykorzystane przy planowaniu introdukcji gatunku w przyszłości (Klasa & Woyciechowski, 1991; Wynhoff, 1998).

Bibliografia

- BUSZKO J. 1997. Atlas rozmieszczenia motyli dziennych w Polsce, 1986–1995. Turpress, Toruń, 170 s.
- BUSZKO J., MASTOWSKI J. 1993. Atlas motyli Polski. Cz. I. Motyle dzienne (*Rhopalocera*). Grupa IMAGE, Warszawa, 269 s.
- DĄBROWSKI J., KRZYWICKI M. 1982. Ginące i zagrożone gatunki motyli (*Lepidoptera*) w faunie Polski. Część I. Nadrodziny *Papilionoidea*, *Hesperioidea*, *Zygaenoidea*. *Studia Naturae*, Seria B, Nr 31: 1–171.
- FIGURNY E., TOMASZEWICZ S. 1997. Parasitism of *Maculinea teleius* and *M. nausithous* (*Lepidoptera: Lycaenidae*) in *Myrmica scabrinodis* and *M. rubra* nests. *Współczesne kierunki w ekologii – ekologia behawioralna* [T. I. L. Puszkarski red.], Wyd. UMCS, Lublin, str. 179–184.
- KLASA A., WOYCIECHOWSKI M., 1991. Introdukcja ginących motyli z rodzaju *Maculinea* (*Lepidoptera, Lycaenidae*) w Ojcowskim Parku Narodowym. *Chrońmy Przyr. Ojcz.*, 3: 31–37.
- STANKIEWICZ A., SIELEZNIEW M. 2002. Host specificity of *Maculinea teleius* Bgstr. and *M. nausithous* Bgstr. (*Lepidoptera: Lycaenidae*). *The new insight*, *Ann Zool.*, 53: 403–409.
- WYNHOFF I. 1998. Lessons from the reintroduction of *Maculinea teleius* and *M. nausithous* in The Netherlands. *Journal of Insect Conservation*, 2: 47–57.